

S. Sayısı : 133

3803, 4274 ve 4459 sayılı Kanunların Köyokulu, öğretmen ve Sağlık memuru evleri inşa ettirilmesiyle ilgili maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/346)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/998, 6/1465

4. V. 1948

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunun köy okulu, öğretmen evi ve sağlık memuru evleri inşa ettirilmesiyle ilgili maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3 . V . 1948 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Hasan Saka

Gerekeçe

Türk Köylüsünü ümmililikten kurtarmak uğrunda sarfedilecek ciddi çalışmalara önümüzdeki yıllarda hızlı devam olunacaktır. Bugüne kadar bu alanda edinilen tecrübelerden faydalanılarak usullerimizde bazı değişiklikler yapmak mecburiyeti hâsıl olmuştur. Köy Eğitimini kurmak ve geliştirmek için başlıca iki şart vardır.

1. Eğitici personeli yetiştirmek, 2. Okulları inşa ettirmek, tesisat ve ders araçlarını sağlamak.

3238, 3803 ve 4274 sayılı kanunlara göre Köy Öğretmen ve Eğitimcileri devlet tarafından yetiştirilmekte, 5129 sayılı Kanuna göre enstitü mezunu öğretmenlerin ücretleri ve 5166 sayılı Kanun ile elde bütün ilköğretmenlerinin aylıkları ve eğitim enstitülerinin ve öğretmen okullarının bütçesiyle giderleri de Devlet Bütçesinden ödenmektedir.

Personelin yetiştirilmesi, aylık ve ücretlerinin verilmesi kadar önemli bir konu da okul binalarının inşa ettirmek ve bu okulların bakımını sağlamaktır.

Bu okulların inşa ettirilmesinde bugüne kadar tutulmuş olan yol köy kanununun esaslarına uyularak okulları köylüye yaptırmaktır. 3803 sayılı kanuna göre okul yaptırılacak köye keyfiyet üç yıl önce bildirilmekte ve köy bütçesinde de buna göre ödenek ayrılmakta ve okul ve müstemilatı Millî Eğitim Bakanlığından verilen plâna göre gezici başöğretmenin ve ilköğretim Müfettişinin nezareti altında köylünün salma ve imceesi ile köy tarafından yaptırılmakta idi. Birkaç yıllık tecrübe bu usulün şu mahzurlarını ortaya koymuştu :

A) Bakanlık bir tek okul tipi kabul etmiş ve bu tip her yerde tatbik edilmiştir. Bu yüzden öğrencisi az köyde de aynı yapının yaptırılmasına mecburiyet hâsıl olmuştu. Bakanlık geçen yıldan beri aldığı tedbirlerle bu mahzuru önlemiş, mümkün olduğu kadar ihtiyacını karşılayacak surette mütaaddit tip plânlar meydana getirmiştir.

B) 3803 sayılı kanun, inşaat tekniğinde yetkili olmayan gezici başöğretmenlerle ilk öğretim müfettişlerini görevlendirmiştir. Gezici başöğretmenlerle ilk öğretim müfettişlerinden başka inşaat işlerinde yetkili hiçbir uzmanın bu işlerde vazifelenendirilmemiş olması yüzünden okul binaları köylünün bulabildiği ustalara yaptırılmıştır. Bu mevzuda yer yer Vilâyet Bayındırlık teşkilâtı ilgilen-

dirilmiş ise de kendi işleri esasen çok olan bu teşkilâtın, mahiyeti icabı dağılık olan köy okul inşaatını aslî bir vazife olarak kovuşturmasına imkân görülememektedir. Bunun neticesi olarak okul binaları ekonomik imkânlar ve fennî şartlar gözönünde bulundurulmadan yaptırılmış, birçok emek ve para ziyan olmuştur denilebilir.

C) Okul yaptırılacak köye keyfiyet üç yıl önce bildirilmekte; köylü okulun yerini tâyin etmekte, taşını, kumunu çekmekte ve diğer hazırlıklara girişmekte ise de okulun meydana getirilmesi için asıl gayretler öğretmenin tâyin edileceği son seneye kalmaktadır. Bu takdirde köy salmasının miktarı çok yerde köylünün kaldıramıyacağı bir hadde yükselmekte idi. 50 haneli bir köyde 15.000 liraya çıkabilecek bir köy okulunun inşa ettirilmesi için kereste sair malzeme bedeli ve ustaların ücretleri olarak ortalama 10.000 lira nakde ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. Bu, her mükellefin 200 lira ödemesi demektir. Köyde mükellef sayısı daha az olduğu ve malzeme pahalı tedarik edildiği takdirde beher mükellefe düşen salmanın 500 liraya yükseldiği görülmüştür. Birçok köylünün istihsalâtı ve serveti mükelleflerin hattâ 3 senede bile bu salmayı ödemesine müsait değildir. Okula kavuşmayı candan istemekte olmalarına rağmen yer yer takatşiken gelen salmalar yüzünden köylü yurttaşlar nazarında okul inşa ettirilmesi sevinç verici mahiyetini bile kaybetmek tehlikesini göstermiştir.

D) 3664 sayılı kanun köy salmasının âzami 20 lira olacağını tesbit etmiştir. Köyün diğer hizmetleri de gözönünde bulundurulursa 20 lira salma ile okul inşa ettirmekteki imkânsızlık karşısında köy okulları inşaatına bir taraftan da Devlet bütçesinden yardım yapılması esas kabul edilmiş ve bu maksatla ek ödenek olarak 1946 yılında 4949 sayılı Münakale Kanunu ile 3 866 600, 1947 Bütçesi ile 4 000 000 ve 1948 Bütçesine de 4 000 000 lira yardım ödeneği konmuştur. 1946 ve 1947 de konan yardım ödenekleri birçok yerlerde daha önceki yıllarda başlanmış okulların inşaatının bitirilmesi ve gerek yoksa yenilerinin başlanıp ikmalî için sarfedilmiştir.

Devlet Bütçesinden yapılan bu yardımlar, hizmete girecek mezun sayısına göre okul başına ortalama 2 000 liradır. Bir okulun meydana getirilmesi için bunun 5 misline ihtiyaç olduğu düşünülürse geri kalan meblâğın 3803 sayılı Kanunun hükümleri dâhilinde mâkul ölçülerle yurttaşlardan tahsis edilmesi icabetmekte idi. Bu maksatla İçişleri ve Maliye Bakanlıkları ile işbirliği yapılarak köy okulları inşaat birlikleri kurulmasına teşebbüs edilmiş ve bu hususta 1947 yılı iptidasında bir ana statü hazırlanarak uygulanmasına girişilmiştir. Bu ana statüye göre bir vilâyette veya kazada okulu bulunmayan bütün köyler birliğe dâhil olacaklar ve on yıl süre içinde karşılıklı yardımda bulunarak okullarını inşa ettireceklerdi. Birliğe dâhil köyler o yıl bütün birlik gelirini o yıl içinde açılacak okulların inşasına hasredecekler ve böylece okula kavuşan köyler diğer köylere borçlanacaklar ve bu borçlarını mütaakıp yıllarda birlik hisseleriyle ödiyeceklerdi. Bu ana fikre göre kurulan birliklerden bir kısmı 1947 yılında işe koyulabilmişlerse de bunların sayısı mahdud kalmıştır. 1948 yılı Bütçesinin Bütçe Encümeninde müzakeresi sırasında bu önemli konunun kökünden halli çareleri üzerinde durulmuş ve Bütçe Encümeninde kabul edilmiş olan bir takrire göre okul inşaatında köylüden herhangi bir nam ile olursa olsun para tahsil edilmemesi ve bu okulların inşa ettirilmesine yetecek ödeneğin Bütçeden verilmesi ve inşaat mevsimine kadar Hükümeti mevzuatta gerekli değişimleri kapsayan bir kanun hazırlaması kararlaştırılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi 7 nci Kurultayının son oturumunda Hükümetin bu kararı Başbakan tarafından Millete tebsir edilmiştir.

İşte bu kanun tasarısı Yüksek Meclisin Hükümete verdiği bu direktifle hazırlanmış bulunmaktadır.

Kanunun 1 nci maddesi on yıl sürecek okul inşaatını kaynaklarını göstermektedir. Köy okulları inşaatından malî kaynaklardan biri Devlet, diğeri vilâyettir. Vilâyet Özel İdarelerinin inkişafını sağlayacak tedbirler yakın gelecekte gerçekleştiği takdirde bu kaynak Devlet yardımından geri kalmayan bir miktara yükselebilir. Hakikatta da Köy okullarının inşa ettirilmesi, ihtiyacı takdir ve imkânları sağlama bakımlarından birinci derecede vilâyetlerin işi olmalıdır. Köy halkının imceci, köy okulunun yaptırılmasının başlıca kaynağı olarak ele alınmıştır. Kanunun 5 nci maddesinde bu çalışma yükümlülüğü üzerinde ayrıca durulacaktır.

Kanun tasarısının 2 nci maddesi okul inşaatında kullanılacak tomruğun teminine tallük etmektedir. Hakikatta birer büyük ev demek olan köy okulunda en büyük malzeme ağaçtır.

Bir okulun inşaatında 41 m³ kereste kullanılıyor. Bu kereste için 2 000 lira ile 12 000 lira arasında para ödeniyor.

Kereste doğrudan doğruya mamul olarak piyasadan satın alındığı takdirde metre küpü 300 liraya kadar olan yerlerde yalnız bu maksatla 12 000 lira ödenmesine mecburiyet hâsıl oluyor. Memleketin birçok bölgelerinde kereste istihsaline elverişli orman yoktur. Buna nazaran aynı tip okul inşa ettirmek için ormansız illerde kereste temini için sarfedilen para ve emek orman içinde veya ormana civar illerde ve ilcelerde sarfedilen para ve emekten kat kat üstündür. Bu demektir ki, aynı hizmetin ifasında bazı iller tabii şartların müsaadesi sebebiyle oldukça kolaylığa mazhar olmakta ve bu şartları tamamiyle mevcut olmayan mahallerde ise büyük sıkıntı çekilmesidir. Aslında ormanlar Devletin tasarrufunda bulunduğuna göre okul inşaatında kullanılacak kerestenin bütün memleket ölçüsünde aynı suretle temin ve tevziine yarıyacak tedbir almak gerekmektedir.

Orman Kanununun 19 ncu maddesinden faydalanılarak ilçe içindeki ormanlardan dikili ağaç verildiği takdirde bunun mamul hale getirilmesi için yapılan biçme masrafları ile birlikte 2 000 lira nakit lâzımdır. Fakat bunun da şu mahzurları vardır: Köylüye ormandan bir makta gösteriliyor. Köylü nakil vasıtalarıyla gösterilen bu maktan ağaçları kesmek ve taşımakla yükümlüdür. Gösterilen makta çok defa köyden günlerce uzakta ve orman yolu bile bulunmayan bölgelerde oluyor. Köylü kereste imaline elverişli ağaçlardan kesilen tomrukları kendi kağnısı ve çelimsiz öküzleri ile taşımakta büyük zorluk çekiyor. Ormana giren köylü kendisine gösterilen makta yerine daha elverişli bulunduğu yerden ağaç kesmesi sebebiyle millî serveti bilmiyerek tahrip ediyor. Dikili ağaç verilmesi kontrolü imkânsız birçok zararlara ve hattâ suiistimallere yol açıyor. Onun için ormana civar köylerden bile köylünün balta ve kağnısı ile ormana sokulması usulünden vazgeçilmesine zaruret vardır. Dikili ağaç verilmesi usulü ancak motörlü vasıtaların ve atlı arabaların seyriseferine elverişli yolu bulunmayan orman içindeki köyler de caizdir. Bunun dışında kalan yerler için ormanı bulunsun bulunmasın inşaatta kullanılacak tomruğun bir elden temini hem köylüyü meşakkatten kurtaracak, hem ormanlarımızı koruyacak, hem de ormanı bulunmayan köylerle bulunan köyler arasındaki farkı ortadan kaldıracaktır. Kanunun 2 nci maddesi bu maksadı gözönünde bulundurmaktadır.

Okul inşaatında kiremit, tuğla, çimento, cam, çivi, gibi malzemeyi Türkiye'nin ithalât merkezlerinden toptan satın almak ve oralarda kurulacak mahdut birkaç depodan ihtiyaç nispetinde mürettep mahallerine sevketmek okulların maliyet fiyatlarını bir hayli düşürebilecektir. Bu maksadın gerçekleştirilebilmesi için üçüncü madde ile toptan malzeme satınalmaya ve depolar kurmaya Millî Eğitim Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu türlü satınalmalar 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme Kanununa tâbi olacaktır.

Köy okulları bir kere vilâyetçe inşa ettirildikten sonra okulu donatımı ve bakımı ile köy vazifelendirilmiştir. 4 ncu madde bu maksatla tedvin edilmiştir.

Kanun tasarısının 5 nci maddesi okul inşaatında köylünün çalışma mükellefiyetini göstermektedir. köylünün geçimini temin için çalışmaya mecbur olduğu iş günleri dışında vakti vardır. Bu boş vakitleri köyü tezyin edecek okulun meydana getirilmesi emrinde kullanmakta fayda vardır. Esasen Köy Kanunu köyün mecburi işlerinin yürütülmesi için imece usulünü kabul etmiştir. Birçok işler bu imeceden yararlanılarak meydana getirilmektedir. Geleneklerimizde yeri olan imece usulünden okul inşaatından faydalanmak zaruridir. Bu suretle bir okulun inşa ettirilmesi için sarfı zaruri meblâğın üçte biri temin edilecektir. Âdil ve verimli bir imecenin esasları Bakanlar Kurulunca tesbit edilecektir. Kanun maddesi bundan başka çalışma yükümlülüğüne tâbi yurttaşların çalışma yükümlülüğünün müddetini ve okul inşaatına müteferri olmak üzere daha ne gibi işlerin bu yükümlülüğe girebileceğini belirtmektedir. 4274 sayılı Kanunun 25 nci maddesinde köylülerin iş mükellefiyeti 18 ilâ 50 yaşlarındaki vatandaşlara inhisar ettirilmekte ve bu gibilerin senede 20 günlük bir çalışma müddeti kâfi görülmektedir. 3803 sayılı Kanunun 16 nci maddesi mucibince köylüler tarafından yaptırılan okul ve öğretmen evlerine 3 yıl önce başlanmaktadır. Yeni kanun tasarısı ile bu 16 nci madde

yürürlükten kaldırılmakta ve gerekli inşaat parası Devlet bütçesinden sağlanmaktadır. Bugünkü durumda, 20 günlük çalışma veya buna karşılık âzami 20 liralık nekdî mükellefiyet bedeli ile inşaatın bir yılda bitirilmesi kolay olamayacaktır.

Bu sebeplerden iş mükellefiyetinin 20 ile 50 yaşlarındaki erkek nüfusa teşmili ve mükellefiyet müddetinin 30 güne, nekdî mükellefiyet karşılığının da 30 - 90 liraya çıkarılması lüzumu bulunmuştur.

Kanun tasarısının 6 ncı maddesi bu çalışma yükümlülüğüne tâbi olanların yerlerine başkalarını çalıştırabilmeleri, bedel vermek isteyenlerden alınacak parayı veya nakil vasıtaları ile çalışanların durumlarını göstermektedir.

Kanun tasarısının 7 ncı maddesi, okul inşaatının devamı müddetinde Millî Eğitim teşkilâtında vazife alması gerekli fen elâmanlarının kadrolarına taallük etmektedir. Yukarda açıklandığı gibi inşaatın selâmeti ve emniyeti için inşaata ait projelerin ve keşiflerin, gerekli artırma ve eksiltme şartnamelerinin hazırlanması, bunlarla ilgili işlerin kovuşturulması, muayene ve tesellümlerinin yapılması, inşaat plânlarının tatbikına nezaret, ustalar ve işçiler tarafından yapılan işleri fennî bakımlardan denetleme gibi bir ihtisas isteyen birçok hizmetlerin ifasında Millî Eğitim Müdürlerine yardım etmek üzere bu kadroda çalıştırılacak elâmanlara şiddetle ihtiyaç duymaktadır.

Geçici 1 ncı madde ile köy okulları inşaatına ait ödeneğe 1948 yılı inşaat programının gerçekleştirilmesi için 6 000 000 liralık ek ödenek verilmiştir.

Geçici 2 ncı madde ile 1948 yılı Bütçesinin (R) işaretli cetvelinin Millî Eğitim Bakanlığı kısmına (606/3) bu yardım ödeneğinin sarf yeri ve şekli hakkında bir formül ilâve edilmiştir.

Kanun tasarısının 8 ncı maddesi, bu kanuna uymayan maddelerin ve hükümlerin kaldırıldığını; 9 ncü madde bu kanunun yürürlüğü tarihini; 10 ncü maddede kanunun Bakanlar Kurulu tarafından yürütüleceğini bildirmektedir.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.

Geçici Komisyon

Esas No. 1.

Karar No. 1/346

14 . V . 1948

Yüksek Başkanlığa

3803, 4274, 4459 sayılı kanunların köy okulu, öğretmen evi, köy sağlık memuru ve ebe-leri evleri inşa ettirilmesiyle ilgili maddelerinin değiştirilmesi hakkında Hükümetçe hazırlanıp Büyük Millet Meclisine tevdi edilen kanun tasarısının İçişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma, Bayındırlık, Tarım, Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonlarından seçilecek üçer üyeden müteşekkil Geçici Komisyonunda tetkik ve müzakeresi Kamutayın günkü toplantısında kararlaştırılmış ve bu suretle kurulan Komisyonumuz toplanarak Tokad Milletvekili Refik Sevengil'i Başkanlığa, Çorum Milletvekili Hasene Ilgaz'ı raportörlüğe, Maraş Milletvekili Emin Soysal'ı kâtipliğe seçmiştir.

Kanun tasarısının bütünü hakkında Millî Eğitim Bakanının verdiği izahat dinlenilerek bu

hususla uzun müzakerelerde bulunulmuştur. Kanun tasarısı daha evvel çıkarılmış olan kanunlarla köylüye tahmil edilmiş olan köy okulu inşası ve köy bütçesine ödenek konulması mecburiyetini kaldırmakta ve köy okulları ile öğretmen, sağlık memuru ve ebe evlerinin inşası hususunun Devlet ve Özel İdareler Bütçelerine konulacak ödenekler ve köylünün bedeni mükellefiyeti ile temini esasını ihtiva etmektedir.

Tasarı bugünkü şartlar içinde köylümüzü ağır gelen durumun ıslahını temin edici mahiyette görülmüş ve bu cihet Komisyonumuzca memnurlukla karşılanmıştır. Bu arada şehir ve kasaba okulları inşaatı işinin de köy okulları inşaatı meselesiyle birlikte ve bir bütün olarak mütalâa edilmesi lâzımgeldiği Komisyon

üyelerinden bazıları tarafından ifade olunmuş, cereyan eden müzakere neticesinde eldeki tasarrufların okul inşaatı işini köyde ve kasabada bir bütün olarak derpiş etmemiş bulunması sebebiyle reddolunması teklifi ileriye sürülmüş, fakat Komisyonea bu teklif kabul olunmamıştır. Köy sağlık memurları ve ebeleri evleri inşaatı mevzuunun okul inşaatı işinden ayrılması gerektiği mütalâası öne sürülmüş, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının açıklamaları dinlenilmiş ve müzakere sonunda bu ayırmanın doğru olamayacağı neticesine varılmıştır. Köy okulları öğretmen, sağlık memuru ve ebe evleri inşaatı mecburiyeti köylüye ait bulunmakla beraber bir zamandanberi Büyük Meclisçe bu inşaatı kolaylaştırıcı yardım mahiyetinde olmak üzere Devlet Bütçesine ödenek konulmakta idi. Bu cümleden olarak 1948 Bütçesinde de bu iş için 4 000 000 lira tahsisat konulmuştu. Yeni tasarı ile bu tahsisat miktarı 10 000 000 liraya çıkarılmış bulunmaktadır. Yeniden konulan tahsisatın karşılığı ciheti araştırılmış, Devlet varidatında şimdiye kadar olan artış miktarı gözönünde tutularak sene sonuna kadar hâsıl olacak tezyüdüsten istenilen ödenek miktarının bütçeye ilâvesini mümkün kılacağı neticesine varılmıştır.

İnşaatta kullanılacak tomruğun Orman İşletmesince idare menfaatini sarsımayacak ve inşaat işini kısmen kolaylaştıracak bir şekilde tesbit edilecek fiyat ile verilmesi hususu tasarıda derpiş edilmiştir. Kanun tasarısının bütünü hakkındaki konuşmalar yeter görülerek maddelere geçilmiş ve çeşitli hükümler münasebetiyle Millî Eğitim, Tarım, Sağlık ve Sosyal Yardım, Maliye Bakanları ilköğretim, mahallî idareler, Orman ve Devlet Demiryolları, Maliye temsilcileri dinlenilerek tasarı üzerinde gerekli tadiller yapılmıştır:

1. — Tasarının birinci maddesinin ihtiva ettiği hükümler kabul edilmiş, maddenin tertibine vuzuh vermek bakımından yazılış şekli değiştirilmiştir.

2. — İkinci maddede tomruğun Orman İşletmesinden bedelsiz verilmesi bazı üyeler tarafından teklif edilmiş, Orman İşletmesinin gelir ve giderini kendi kendisini ayarlamaya mecbur katma bütçeli bir işletme olduğu ve umumiyetle muhtelit daireler arasındaki Devlet hizmetlerinin hesap ve muamelâtı selâmeti bakımından mazbut ve müdevven malî usullerle tedviri tabii

görölmüş ve bu cihet evvelce bu cihet Büyük Millet Meclisinin kararlarıyla teyyüt etmiş bulunduğundan tomrukların parasız verilmesinin mümkün olmadığı komisyon ekseriyetince kabul edilmiştir.

Buna mukabil tomruğun mümkün olduğu kadar ucuz bedelle verilmesi ve bu cihetin iki Bakanlık arasında kararlaştırılacak esaslara ve fiyatlara göre ayarlanması Komisyonea bir hüküm halinde tedvin edilerek tasarıya ilâve edilmiştir. Aynı zamanda mevzuubahis inşaat için Millî Eğitim Bakanlığınca alınacak tomrukların ve diğer malzemenin Devlet Demir ve Demiryolları İşletmelerince asgari bedel mukabilinde taşınması hükmü tasarıya komisyonea ilâve edilerek inşaatın kolaylaştırılması ve iş hacminin genişletilmesi sağlanmıştır. Dokuzuncu madde bu maksatla yeniden tedvin edilerek tasarıya konulmuştur.

3. — Köylünün bedenî çalışma mükellefiyeti konularına taallük eden maddelerin müzakeresinde mükellefiyete tâbi erkek köylülerin asgari yaş haddi şimdiye kadar olduğu gibi 18 olarak tesbit edilmiş ve tasarının 20 yaş hükmü o suretle değiştirilmiştir. Çalışmayacak şekilde alil ve aynı zamanda fakir olanlar mükellefiyetten vâreste tutulmak üzere tasarıya yeni bir hüküm ilâve etmiştir. Bedenî çalışma mükellefiyetini nakdî bedelle ödemek isteyenlerin çalışmadığı her güne mukabil mahallî rayice göre asgari bir, âzami üç lira ödemesi tasarıda münderiç bulunuyordu. Komisyon âzami haddi çok bularak iki liraya indirmiştir. Tasarıdaki, vasıtalarıyla çalışanların bir günlük mesaisinin üç gün sayılacağı hakkındaki hüküm değiştirilerek hayvanlarıyla çalışanların bir günlük mesaisinin iki gün, tekerlekli vasıtalarıyla çalışanların da üç gün sayılması uygun görölmüştür.

4. — 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 606 nci iller bölümünün üçüncü ilokul binaları için yapılacak para ve aynı yardım maddesine 6 000 000 lira ek ödenek verilmesi tasarısındaki birinci geçici madde ile derpiş edilmiş bulunuyor. Bu inşaatla çalıştırılacak mühendis, mimar, fen memuru, usta ve kalfa gibi geçici hizmetlilere bütçenin bu fasıl ve maddesinden ücret verilmesi mümkün olmayacağından 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki 560 nci geçici hizmetliler ücreti bölümüne de ayrıca

(100 000) lira ek ödenek konulması Komisyonumuzca zaruri görülmüş ve Maliye Bakanlığı da bu hususta mutabakatını ifade etmiştir.

5. — Tasarımın geçici ikinci maddesiyle yürürlük maddeleri ve (R) cetveline eklenecek formül eynen kabul edilmiş, bazı maddelerde sarahati sağlamak bakımından ifade değişiklikleri yapılmış ve yeni konulan hükümler yüzünden madde numaraları değiştirilmiştir.

Komisyonumuzda cereyan eden müzakereler arasında bazı hususların raporda belirtilerek Hükümetin dikkat nazarına konulması lüzumlu görülmüştür .:

1. — Şehir ve kasabalardaki okul ihtiyacını karşılayacak tedbirlerin Hükümetçe düşünülüp Büyük Millet Meclisine teklif edilmesi,

2. — Halen köylerde yaptırılmakta olan okulların inşaat plânlarının tanziminde mahalli şart ve imkânların daima gözönünde tutulması,

3. — Köylerde yaptırılmış ve yaptırılmakta olan öğretmen sağlık memuru ve ebe evlerinin enstitü mezunu öğretmen, sağlık memuru ve ebe tâyin edilinceye kadar bu vazifeyi ifa eden diğer öğretmen sağlık memuru ve ebelere de verilmesi.

Bunlardan başka bu kanunun istihdaf ettiği inşaat için Millî Eğitim Bakanlığınca satın alınacak malzemenin nakli hususunda Ulaştırma ve Millî Eğitim Bakanlıkları arasında kararlaştırılacak tarifinin tesbitinde âzami ucuzluğu sağlayacak bir esas bulunması konuşulmuştur. Demiryolları inşaat malzemesi naklinde mer'î olup Ulaştırma ve Bayındırlık Bakanlıkları arasında kararlaştırılmış bulunan tarife esasının emsal tutulması temenniye şayan görülmüştür.

Halen başlanılmış birçok okul ve evlerin bulunması ve inşaat mevsiminin de haylice ilerlemiş olması sebebiyle kanunun ivedilikle görüşülmesi hususunun Yüksek Kamutaym tasvibine arz edilmesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Tasarımın Komisyonumuzda yapılmış olan tadillerle aldığı son şekil Yüksek Meclise arz edilmek üzere saygı ile Başkanlığa sunulmuştur.

Geçici Komisyon

Başkanı

Tokad

R. A. Sevengil

Sözcü

Çorum

H. Ilgaz

Kâtip

1. — Tomruğun parasız verilmemesine;
2. — Nakliyatın parasız yapılmamasına;
3. — Belediyesi olan köylerde bu kanunun tatbik edilmemesine muhalifim

Maras

E. Soysal

Balıkesir

M. Akpınar

Burdur

A. A. Çınar

Balıkesir

E. Altan

Çoruh

A. Çoruh

İmzada bulunamadı

Kayseri

1. — Tomruğun parasız verilmemesine;
2. — Nakliyatın parasız yapılmamasına;
3. — Belediyesi olan köylerde bu kanunun tatbik edilmemesine muhalifim

F. Apaydın

Kırklareli

Z. Akın

Manisa

H. Öztarhan

Samsun

Y. Kalgay

Kocaeli

A. F. Abasıyanık

Muğla

Dr. M. Sakaroğlu

İmzada bulunamadı

Seyhan

Dr. M. Dıblan

Seyhan

Esasına ve ikinci, beşinci maddelerine bilhassa muhalifim

A. R. Yüregir

Trabzon

M. R. Tarakçıoğlu

İmzada bulunamadı

Yozgad

İ. Olgun

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3803, 4274 ve 4459 sayılı Kanunun köy okulu öğretmen evi ve sağlık memuru evleri inşa ettirilmesiyle ilgili maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin tâyin edilecekleri okulların binalarıyla öğretmen evleri ve enstitü mezunu köy sağlık memurlarının ve köy ebelerinin merkezi olan köylerde yapılacak evleri Millî Eğitim ve Bayındırlık Bakanlıkları tarafından tesbit veya onaylanacak tip plânlara göre valiliklerce aşağıdaki kaynaklardan sağlanacak yardımlarla yaptırılır.

- a) Her sene Genel Bütçeye konacak yardım ödeneklerinden plân gereğince yapılacak işlere göre her ile düşecek hisse nakit veya ayın olarak,
- b) Özel İdare bütçesinden yapılacak yardım,
- c) Bu Kanunun 5 - 6 ncı maddeleri gereğince köylü yurttaşların çalışma mükellefiyetleri.

MADDE 2. — (Her sene yaptırılacak her tip köy okullarıyla öğretmen evlerinin ve enstitü mezunu sağlık memuru ve ebelerin evleri ile köy enstitülerinin inşaatında kullanılacak tomruk Orman Kanununun 19 ncü maddesi de gözönünde bulundurulurarak Millî Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Tarım Bakanlıkları tarafından kararlaştırılacak esaslar dâhilinde tarife bedeli alınmaksızın maliyet bedeli mukabilinde Devlet Orman İşletmelerinin istif yerlerinden sağlanır.

MADDE 3. — Millî Eğitim Bakanlığı okul inşaatında kullanılacak malzemeyi 2490 sayılı Kanunun hükümleri dâhilinde toptan satın alıp ille dağıtabilir.

MADDE 4. — İnşa ettirilmiş ve ettirilecek olan köy okulları, öğretmen ve sağlık memuru evleri, işlik ve diğer okul müstemilâtı köy tüzel kişiliği adına tescil edilir, bunların daimî bakımı ve onarımı köye aittir.

MADDE 5. — Köylerinde okul binası veya öğretmen, sağlık memuru evi yaptırılacak kö-

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunların köy okulu, öğretmen evi, köy sağlık memurları ve ebeleri evleri inşa ettirilmesiyle ilgili maddelerin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin tâyin edilecekleri okulların binalarıyla öğretmen evleri ve köy sağlık memurlarıyla köy ebelerinin hizmet görecekları bölge merkezlerinde bunlar için yapılacak evler Millî Eğitim ve Bayındırlık Bakanlıkları tarafından tesbit edilecek veya onaylanacak tip plânlara göre valiliklerce aşağıdaki kaynaklardan sağlanacak yardımlarla yaptırılır:

- a) Her yıl Devlet ve Özel İdareler bütçelerinden ayrılacak ödeneklerden programa göre yapılması gereken işler gözönünde tutularak her vilâyete düşecek hisse nakit veya ayın;
- b) Bu kanunun 5, 6 ncı maddeleri ve Köy Kanunu gereğince köylü yurttaşların çalışma mükellefiyetleri.

MADDE 2. — Her yıl yaptırılacak köy okullarıyla enstitü mezunu öğretmenlere, köy sağlık memurlarına ve köy ebelerine tahsis edilecek evlerin ve köy enstitülerinin inşaatında kullanılacak tomruklardan orman içinde ve bitişğinde bulunan ileelerin ihtiyacı 3116 sayılı Orman Kanununun 19 ncü maddesine ve bunun dışında kalan vilâyet ve ileelerin ihtiyacı da 4274 sayılı Kanunun 24 ncü maddesinin son bendine göre Millî Eğitim ve Tarım Bakanlıklarının kararlaştıracakları esaslar ve fiyatlar dâhilinde Devlet Orman İşletmelerinin nakliyata elverişli istif yerlerinden sağlanır.

MADDE 3. — Millî Eğitim Bakanlığı köy okullarıyla enstitü mezunu öğretmenlere, köy sağlık memurlarına ve köy ebelerine tahsis edilecek evlerin inşaatında kullanılacak malzemeyi 2490 sayılı Kanunun hükümleri dâhilinde toptan satın alıp illere dağıtabilir.

MADDE 4. — İnşa ettirilmiş ve ettirilecek olan köy okulları, işlik ve diğer okul müstemilâtı, öğretmen, sağlık memuru ve ebe evleri köy tüzel kişiliği adına tescil edilir; bunların daimî bakımı ve onarımı köye aittir.

MADDE 5. — Okul binası veya öğretmen, sağlık memuru ve ebe evi yaptırılacak köyün

Hü.

yün erkek halkından yaşları 20 - 50 arasında bulunanlar (Bu yaşlar dâhil), İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarının mütalâası alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslara göre bu inşaatta bizzat ve vasıtalarıyla çalıştırılır. Çalışma yükümlülüğü köylünün başlıca istihsal faaliyetlerinin dışında ve yılda 30 günü geçmemek üzere düzenlenir. Okula eklenecek dersane, yemekhane, çamaşırhık, ahır ve depo gibi yapılarla bunlarla ilgili yollar ve su yolları ve bunların onarılması da çalışma yükümlülüğüne dâhildir.

MADDE 6. — Çalışma yükümlülüğüne dâhil olanlar bunu bizzat çalışarak, yerine rızasıyla ehil birini çalıştırarak veyahut mahallî rayice göre tesbit edilen bedelini ödeyerek ifa ederler. Bu bedel her gün için 1 liradan az 3 liradan çok olamaz. Nakil vasıtalarıyla çalışanların bir günlük işi üç günlük sayılır.

Geçici K.

erkek halkından yaşları 18 - 50 arasında bulunanlar (Bu yaşlar dâhil) İçişleri ve Çalışma Bakanlıklarının mütalâası alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca onaylanacak esaslara göre bu inşaatta bizzat ve vasıtalarıyla çalıştırılır. Çalışma mükellefiyeti köylünün başlıca istihsal faaliyeti zamanlarının dışında ve yılda (30) günü geçmemek üzere düzenlenir. Okula eklenecek dersane, yemekhane, çamaşırhık, işlik, ahır ve depo gibi yapılarla bunlarla ilgili yollar ve su yolları yapılması ve bunların onarılması da çalışma mükellefiyetine dâhildir.

MADDE 6. — Çalışma mükellefiyetine tâbi olanlar bunu bizzat çalışarak, yerine rızasıyla ehil birini çalıştırarak veyahut mahallî rayice göre tesbit edilecek bedeli ödeyerek ifa ederler. Bu bedel her gün için bir liradan az ve iki liradan çok olamaz. Nakil vasıtalarıyla çalışanlardan hayvaniyle çalışanların bir günlük işi iki, tekerlekli vasıtalarıyla çalışanların bir günlük işi üç günlük sayılır. Çalışmıyacak derecede mâlûl ve aynı zamanda fakir olanlar çalışma mükellefiyetine tâbi tutulmaz.

MADDE 7. — Bu kanunun 5, 6 ncı maddesinde yazılı çalışma mükellefiyetine tâbi olanlardan;

a) Mâzeretsiz olarak işe gelmeyenler veya işten kaçanlar çalışmadıkları her gün için köy ihtiyar meclisleri kararıyla mahallî rayice göre takdir olunacak işçi ücreti verirler. Bu suretle alınacak ücretin tutarı beher gün için iki lirayı geçmemek üzere hesaplanır. Kararlar alâkadarlara tebliğ olunur.

b) Kendilerinden amele ücreti alınmasına karar verilenler tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde işe gelmemelerinin mazerete dayandığı veya takdir olunau ücretin rayice uygun olmadığı sebeplerine inhisar etmek üzere köyün bağlı bulunduğu idarî mercie itirazda bulunabilirler. Bu merciler tarafından verilecek kararlara söz yoktur.

c) 5 ve 6 ncı maddelere göre ödenecek bedeni mükellefiyet bedelini vermiyenlerden bu para Tahsili Emval Kanununa göre alınarak köy sandıklarına yetirilir.

d) Çalışma mükellefiyetine tâbi olanların

MADDE 7. — Millî Eğitim müdürlerinin emri altında okul binalarının ve evlerinin inşaatına ait teknik işlerle uğraşmak üzere geçici olarak yapı ustası ve kalfası, mühendis ve mimar, bekçi ve işçi kullanılabilir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki 606 nci (İllere) bölümünün 3 ncü (İlkokul yapıları için yapılacak para ve ayın yardımı için) maddesine 6 000 000 lira ek ödenek verilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmına ilişik formül eklenmiştir.

MADDE 8. — 3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle 4274 sayılı Kanunun 22, 23, 25, 38, 41, 42 ncı maddeleri ve 5012 sayılı Kanun kaldırılmıştır. 4459 sayılı Kanunun 2 ncı maddesinde münderiç, (Birinci sınıf köy ebeleri köy sağlık memurlarına merkezleri olan köylerde 3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince öğretmenlere yaptırılacak evler gibi birer ev yaptırılır.) fıkrası çıkarılmıştır. 4274 sayılı Kanunun 20 ncı maddesinin 1 ncı fıkrasındaki (3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine göre okulun) ibaresi kaldırılmış ve yerine (Köy okullarının) ibaresi konulmuştur. 4274 sayılı Kanunun 21 ncı maddesindeki (Yirmi iki, yirmi üç) kelimeleri çıkarılmıştır. 4274 sayılı Kanunun 24 ncü maddesinin ikinci fıkrası ile 26 ncı mad-

değiştirilmesinde kayıtsızlığı veya işi aksatacak fena halleri görülen muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri hakkında 4274 sayılı Kanunun 20 ncı maddesi tatbik olunur.

MADDE 8. — Millî Eğitim Müdürlüklerinde okul binalarının, öğretmen, sağlık memuru ve ebe evlerinin inşaatına ait teknik işlerle uğraşmak üzere geçici olarak yapı ustası ve kalfası, fen memuru, mühendis ve mimar, bekçi ve işçi kullanılabilir.

MADDE 9. — Köy okullarıyla öğretmen, Sağlık memuru ve ebe evlerinin ve köy enstitülerinin inşaatında kullanılacak bütün malzemenin Devlet Demir ve Denizyolları vasıtalarıyla taşınmasında nakliye bedelleri Millî Eğitim ve Ulaştırma Bakanlıkları arasında kararlaştırılacak esaslar dahilinde Ulaştırma Bakanlığınca tesbit edilecek tenzilatlı özel tarife üzerinden ödenir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 1948 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki 560 nci (Geçici hizmetli ücreti) bölümüne 100 000 lira ve 606 ncı (İllere) bölümünün 3 ncü (İlkokul binaları için yapılacak para ve aynı yardım) maddesine 6 000 000 lira ek ödenek verilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Aynen.

MADDE 10. — 3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle 4274 sayılı Kanunun 22, 23, 25, 26, 38, 41, 42 ncı maddeleri ve 5012 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

4459 sayılı Kanunun ikinci maddesinde yazılı (Birinci sınıf köy ebeleri, köy Sağlık memurlarına merkezleri olan köylerde 3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince öğretmenlere yaptırılacak evler gibi birer ev yaptırılır) fıkrası çıkarılmıştır.

4274 sayılı Kanunun 20 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki (3803 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine göre okulun) sözleri kaldırılmış ve yerine (Köy okullarının) sözleri konulmuştur.

4274 sayılı Kanunun 21 ncı maddesindeki (Yirmi iki, yirmi üç) kelimeleri çıkarılmıştır.

Hü.

Üesinin 4 neü fıkrasının son bendi, 39 neu mad- denin son fıkrası çıkarılmıştır. 4274 sayılı Ka- nunun 26 neı maddesinin başındaki 25, bu mad- denin 3 neü ve 4 neü fıkralarında geçen (Yirmi beşinci maddeye göre) ibareleri çıkarılmış yer- lerine (Bu kanunun 5 neı ve 6 neı maddelerine göre) ibareleri konulmuştur. 4274 sayılı Kanu- nun 59 neu maddesinin 1 neı fıkrasındaki (Yir- mi iki, yirmi üç, yirmi beş ve on altıncı) kelime- leri çıkarılmıştır.

MADDE 9. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>H. Saka</i>	Devlet Bakanı Başb. Yardımcısı <i>Barutçu</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı <i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı <i>Münir Bırsel</i>	İçişleri Bakanı <i>M. H. Göle</i>
Dışişleri Bakanı <i>N. Sadak</i>	Maliye Bakanı <i>Ş. Adalan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Reşat Ş. Sirer</i>	Bayındırlık Bakanı <i>Güleğ</i>
Ekonomî Bakanı <i>C. Ekin</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel B. V. <i>Ş. Adalan</i>	Tarım Bakanı <i>T. Coşkan</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Ş. Koçak</i>	Ticaret Bakanı <i>M. N. Gündüzalp</i>
Çalışma Bakanı <i>T. B. Balta</i>	

Geçici K.

4274 sayılı Kanunun 39 neu maddesinin son fik- rası çıkarılmıştır. 4274 sayılı Kanunun 59 neu madesinin birinci fıkrasındaki (Yirmi iki, yirmi üç, yirmi beş ve 16 neı) kelimeleri çıkarılmıştır.

MADDE 11. — Hükümetin teklifi aynen.

MADDE 12. — Hükümetin teklifi aynen.

Formül aynen kabul edilmiştir.

1948 yılı Bütçe Kanununa bağılı (R) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmına ilişik formül

Bölüm	Madde	Ödenegin çeşidi	Hangi hizmetlere harcanabileceğı
606	3	İlkokul yapıları için yapıla- cak para ve aynı yardımı için	Köy okulları inşaatı için alınacak her türlü yapı malzemesi satın alınması, bunların taşıma ve ge- rekli imâl giderleri, bu işlerde çalıştırılacak usta ve işçi gündelikleri ve bunların kanuni yol- lıkları, taşıt kiralariyle işletme giderleri.